

“Nederigheid moet ons als advocaten blijven aankleven”

Op 12 september 2012 maakte Nederland de gang naar de stembus. Het volk heeft gesproken en de uitslag liet weinig andere mogelijkheden over. Links en rechts zijn samen gaan regeren. De uitkomst van de onderhandelingen is vastgelegd in het regeerakkoord met als titel ‘Bruggen slaan’. Op vele gebieden staan er veranderingen voor de deur, zo ook op het gebied van het ontslagrecht. Wat brengt de toekomst ons, werknemers en werkgevers?

Door: Lara Smeets en Jordi Rosendahl

Voor een antwoord op deze vraag gaan we op bezoek bij Ferdinand Grapperhaus, een man die al lang op het verlanglijstje van het ABB staat.

Grapperhaus is advocaat bij het Amsterdamse Allen & Overy, in deeltijd hoogleraar arbeidsrecht aan de Maastricht University en kroonlid van de Sociaal Economische Raad. Daarnaast is hij politiek actief binnen het CDA, bekleedt hij diverse nevenfuncties, heeft hij net de laatste hand gelegd aan een volgend boek, is hij getrouwd en vader van vier kinderen.

Zijn werkdagen beginnen om 08.00 uur en eindigen doorgaans niet voor 23.00 uur. Er wordt altijd gewerkt, ook onderweg, want

zelf rijden doet hij doordeweeks al 15 jaar niet meer. Zijn dag bestaat letterlijk uit 24 uur en ieder uur heeft zijn doel. “Ik slaap graag ook efficiënt.”

Met enige verbazing nemen we kennis van de diverse hobby's die Grapperhaus – naast zijn werk – heeft. De verzameling Kuifje relikwieën die in zijn kantoor staat was ons uiteraard al opgevallen, maar op zijn bureau ligt tevens een A4'tje met gitaarakkoorden. Verder houdt hij zich graag bezig met wielrennen, lezen, voetbal en golfen.

Het harde werken heeft er vanaf zijn eerste dag als advocaat-stagiair ingezet. Omdat hij net te laat was voor de reguliere beëdigingsronde werd Grapperhaus buiten de

normale beëdigingsronde om, dat was toentertijd nog mogelijk, op 13 maart 1984 beëdigd en eigenlijk direct voor de leeuwen gegooid. Na zijn beëdiging had hij meteen, diezelfde middag nog, zijn eerste kort geding.

Zoals toen nog gebruikelijker was, runde hij een algemene praktijk met faillissementen, piketdiensten en zogezegd een florerende 'wehkamp-praktijk'. "Dat waren zaakjes voor mensen die hun bij de Wehkamp gekochte spullen niet konden afbetalen. Met allerhande verweren probeerde je ze onder de incassozaak uit te krijgen."

Met een grote glimlach verhaalt Grapperhaus over die eerste periode als advocaat-stagiair.

Hij erkent dat er sindsdien veel is veranderd. Niet alleen heeft hij zich toegelegd op een specifiek rechtsgebied, het arbeidsrecht, ook de dagelijkse praktijk is anders dan dertig jaar geleden. Eén ding blijft echter onveranderd en blijkt met de jaren niet minder te worden. "Verloren zaken hakken er nog altijd in. **Ik kan nog steeds letterlijk wakker liggen van een verloren zaak. Ik probeer te analyseren wat er fout is gegaan, hoe ik het anders had kunnen doen en of ik er iets van kan leren.**"

Grapperhaus staat langer stil bij verloren zaken dan bij gewonnen zaken. Hij refereert aan een boek van Douwe Draaisma, *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt*. Een onderwerp in het boek is dat de hersenen zo zijn geprogrammeerd dat nederlagen, op welk gebied dan ook, langer in het geheugen blijven hangen dan overwinningen.

In eerdere interviews is stilgestaan bij een gedicht van Gerard Reve dat destijds groot op zijn werkkamer hing. Hoewel het door de recente verbouwing van het Allen&Overy-pand nog niet is opgehangen, heeft Grapperhaus het geheugensteuntje aan zijn muur niet nodig. Na het oplezen van de eerste drie woorden van het gedicht *De Roeeping* vult Grapperhaus de rest aan.

*Zuster Immaculata die al vier en dertig jaar
verlamde oude mensen wast, in bed verschoont,
en eten voert,
zal nooit haar naam vermeld zien.
Maar elke ongewassen aap die met een bord: dat hij
vóór dit, of tegen dat is, het verkeer verspert,
ziet 's avonds reeds zijn smoel op tee vee.
Toch goed dat er een God is.*

Het gedicht blijkt niet alleen in zijn dagelijks leven een rol te spelen: "Nederigheid moet ons als advocaten blijven aankleven."

Het gedicht vormt tevens een bruggetje naar onze tweede reden van bezoek: het voorgestelde nieuwe ontslagrecht. Indien de voor- tekenen niet bedriegen en het daadwerkelijk in deze vorm wordt ingevoerd, staan ons enkele ingrijpende veranderingen te wachten. Het kabinet is voornemens om een verplichte maar niet bindende

adviesprocedure bij het UWV in te voeren, die in de plaats komt van de huidige ontslagroutes. Een ontslagen werknemer kan zich vervolgens (tenzij er sprake is van een opzegverbod) alleen na het ontslag tot de rechter wenden. Ontslagvergoedingen worden gemaximeerd, de mogelijkheid van appèl ontbreekt en de WW wordt versoberd. Dit zijn slechts enkele voorbeelden van wat de huidige regering voor ogen heeft.

In 2010 boog Grapperhaus zich namens het CDA als voorzitter van de programmacommissie over onder andere het ontslagrecht, ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen van dat jaar. Hoewel hij benadrukt dat de toen gepresenteerde plannen een compromis vormden, valt op dat de destijds gesignaleerde problematiek door de huidige regering wordt opgepakt. Alleen de uitvoering is op veel punten anders dan het CDA destijds voor ogen had.

Hiernaar gevraagd bevestigt Grapperhaus dat hij een voorstander is van wijziging van het huidige ontslagrecht. Het huidige duale stelsel (waarbij de werkgever een keuze heeft tussen een ontbindingsprocedure bij de kantonrechter of het opzeggen van ►

de arbeidsovereenkomst na verkregen toestemming van het UWV) zorgt naar zijn mening voor ongelijkheid. Met name op het gebied van de ontslagvergoedingen, de zekerheden en de verschillen in de bescherming tussen flexwerkers en vaste arbeidskrachten. Daarnaast is het huidige systeem verouderd en aan vernieuwing toe. Grapperhaus geeft het verdwijnen van de preventieve toets door het UWV als voorbeeld. Deze toets is door de regering in de Tweede Wereldoorlog ingevoerd en sindsdien nauwelijks aan verandering onderhevig geweest. **“De ontslagbescherming dient te worden gezocht in de hoek van de vergoedingen en niet in de hoek van de preventieve toets.”**

In tegenstelling tot de huidige regering ziet Grapperhaus juist een grotere rol voor de kantonrechter weggelegd. De basisontslagvergoeding moet in de wet komen: als werkgever of werknemer vindt dat in het concrete geval een hogere of lagere vergoeding moet worden betaald, kan hij dat achteraf aan de kantonrechter voorleggen. “De kantonrechter zou als oordelende instantie de gewenste ontslagbescherming het beste kunnen bieden. De kantonrechter heeft de ruimte om te kijken naar de omstandigheden van het geval.”

Het huidige voornemen van de regering om de route bij de kantonrechter te laten vallen en alle bevoegdheid neer te leggen bij het UWV kan dan ook niet op instemming van Grapperhaus rekenen. “Het komt de bescherming van de werknemers niet ten goede. In het nieuwe systeem zou er slechts nog sprake zijn van een adviseerende instantie, want dat is de rol die het UWV krijgt toebedeeld. Een oordelende instantie komt er in veel gevallen niet meer aan te pas. Daarbij is de procedure bij het UWV onoverzichtelijk, is er slechts in uitzonderingssituaties de mogelijkheid de zaak mondeling toe te lichten en is er geen hoger beroepmogelijkheid tegen de adviezen van het UWV.”

De onduidelijkheid van de UWV-procedure – uitspraken worden marginaal gemotiveerd, lang niet altijd gepubliceerd en een mondelinge behandeling ontbreekt – zullen in de visie van Grapperhaus in ieder geval gedurende de eerste jaren zorgen voor een onvoorspelbare praktijk en een *lawyers paradise*. Hoe de praktijk er na die eerste jaren uit zal zien, laat zich nu nog moeilijk voorspellen.

Hoewel Grapperhaus, in lijn met het verkiezingsprogramma van het CDA in 2010, van mening is dat de regering zich zou moeten inspannen om de duur dat mensen gebruik maken van een WW-uitkering terug te dringen, is hij geen voorstander van de versoering van de WW zoals die nu door de regering wordt doorgevoerd.

In de plannen van de regering wordt de maximale duur van de WW teruggebracht naar vierentwintig maanden, waarvan slechts de eerste twaalf maanden loongerelateerd zijn. Daarna valt de werkzoekende terug naar een uitkering op bijstandsniveau, ongeacht zijn of haar persoonlijke situatie.

“Deze wijziging is mij veel te rigoureuus. Dit gaat veel mensen in grote problemen brengen en sommige mensen komen nu eenmaal heel moeilijk aan een baan. Met name de periode na de eerste twaalf maanden waarna een werkzoekende terugvalt op een uitkering op bijstandsniveau is voor mij moeilijk te aanvaarden. **Ik zie niets in het zo snel korten op de hoogte van de uitkering. De nadruk zou veel meer gelegd moeten worden op een strakkere procedure en het toezicht op het naleven van de sollicitatieplicht van werkzoekenden.”**

Gelukkig is het voorlopig nog niet zover. Grapperhaus denkt niet dat er voor 1 januari 2015 wijzigingen te verwachten zijn. Deze mening sluit aan bij een aantal andere arbeidsrechtsspecialisten. Het wetgevingsproces zal ten minste anderhalf jaar in beslag nemen. Overigens heeft het UWV reeds aangegeven midden in een reorganisatie te zitten en nog niet klaar te zijn voor de rol die zij in de nieuwe plannen zou moeten gaan spelen.

Grapperhaus volgt de ontwikkelingen op de voet en probeert up-to-date te blijven, hetgeen naar zijn mening een van de mooie aspecten is van het beroep advocaat. Een beroep waar hij nog altijd van geniet. “Het is een zeer nobel beroep. Je bent rechtshelper, je bent in de positie mensen te helpen. Het is bovendien een vrij beroep. Mijn werk als advocaat moet altijd ook om een gevoel van rechtvaardigheid gaan. **Eigenlijk zijn wij een soort Beer Paddington. Dat is een beer met een groot gevoel voor rechtvaardigheid.”**

Bij de koffieautomaat om de hoek bij zijn werkkamer in het gerenoveerde pand van Allen & Overy prijken foto's van een uitje met de afdeling naar zijn huis in Frankrijk en Grapperhaus heeft verteld over zijn huis in de Ardennen als uitwijkmogelijkheid indien hij voor werkzaamheden voor de Maastricht University in het zuiden van Nederland moet zijn. Desondanks is Amsterdam zijn stad en voelt hij zich hier thuis. Zo ook binnen de Amsterdamse Balie.

“Ik ben van mening dat de kwaliteit van de Nederlandse advocatuur goed is en ieder deel van ons land heeft zo zijn eigen soort advocaat. Niet slechter of beter, maar een beetje anders. Wij hier in Amsterdam zijn een rijk geschakeerd gezelschap. Onze Balie is groot en veelzijdig. Dat is leuk, je hebt alles in huis als Balie. We staan soms te boek als botte branieschoppers, maar dat is niet erg. We zijn wellicht wat harder.”

Grapperhaus was openhartig en gaf ons een kijkje in zijn drukke bestaan. Ook gaf hij ons zijn visie op de toekomst van het ontslagrecht. De enige vraag die ons na het gesprek nog bezighield is of het bezoek van het ABB er nu voor heeft gezorgd dat de werkdag met anderhalf uur zou worden verlengd. Ongetwijfeld wordt de ‘verloren’ tijd op een later moment ingehaald. ■